

Гурін В.В.

кандидат юридичних наук,
докторант науково-дослідної лабораторії з
проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0009–0008-4439-372X

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Постановка проблеми. Збройний напад російської федерації на нашу державу докорінно змінив усі сфери життя в Україні. Це стосується і сфери протидії кримінальним правопорушенням, оскільки в умовах воєнного стану, інтенсивного ведення бойових дій із загарбниками та постійного ракетного бомбардування мирних міст України, значно зросла суспільна небезпечність багатьох кримінально протиправних діянь, зокрема і тих, що посягають на власність [1]. Підрозділи Національної поліції України загалом виконують надзвичайно важливі функції у механізмі держави в цілому. Показово, що забезпечуючи постійну дію закону, при виконанні своїх завдань вони орієнтуються на ті ж закони і підзаконні акти, реалізують свої повноваження переважно в правових формах. Проте, розглядається усе це у розрізі компетенцій діяльності НПУ [2, с. 4]. Тому більш ніж актуальним є питання про сутність і специфіку правової основи діяльності органів Національної поліції, її організації. Правові основи діяльності НПУ змістовно зумовлені їх місцем у механізмі держави і суспільства. Зазначимо, що НПУ – це органи виконавчої влади, що мають складну структурну організацію. Нерідко навіть у зв'язку з цим, до самих підрозділів НПУ застосовується термін «органи правоохоронного блоку», а до їх частин – «кримінальний блок», «поліція громадської безпеки» тощо [2, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми протидії окремим видам кри-

мінальних правопорушень проти власності стали предметом наукових досліджень таких науковців, як О.М. Бандурка, С.В. Бобровник, В.М. Вербицький, О.П. Віхров, І.О. Віхрова, О.С. Доценко, В.В. Коваленко, А.Т. Комзюк, О.В. Кришевич, Т.І. Лелюк, М.Л. Лудченко, В.Д. Людвік, С.О. Павленко, І.П. Петрова, Є. О. Письменський, П.М. Рабінович, С.А. Савенко, В.Г. Севрук, О.Ф. Скакун, В.Г. Хашев, С.С. Шоптенко, О.О. Юхно тощо.

Мета статті полягає у аналізі правових засад протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Загарбницька війна високої інтенсивності, якою є сучасна російсько-українська війна, що триває, об'єктивно відбивається на порядку денному правової політики держави, одним з елементів якої є кримінально-правова політика. Зміст кримінально-правової політики держави, яка перебуває у стані подібного типу війни, неодмінно розширюється і ускладнюється з огляду на відповідний чинник. Воєнний фактор зачіпає всі соціальні відносини, усі соціальні зв'язки, що існують у державі. Відбувається їх трансформація, змінюються функції й ролі суб'єктів формування та реалізації кримінально-правової політики [3, с.301].

Розглянемо понятійний апарат розуміння в умовах воєнного або надзвичайного стану. У законодавстві України існує два тлумачення терміну «воєнний стан». Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закон України «Про правовий режим воєнного

стану» від 12 травня 2015 р. воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. Схожа дефініція міститься в ч. 1 ст. 1 Закону України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 р., однак у ній серед суб'єктів, яким надаються відповідні повноваження, відсутні військові адміністрації, а також такі складові мети, для досягнення якої надаються ці повноваження, як відсіч, збройної агресії та усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Таким чином, Закон України «Про оборону» повністю повторює дане визначення. Якщо ж звернутися за дефініцією до Конституції України, то можна побачити, що конституцієтворець окрім поняття «воєнного стану» виділяє ще й поняття «стан війни», що створює проблему в їх диференціації. У статті 5 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» встановлюється порядок його введення, який починається з розгляду пропозиції щодо введення воєнного стану Радою національної безпеки і оборони України, потім – закріплюється Указом Президента, затверджується Верховною радою та обов'язково підлягає оголошенню через усі доступні засоби масової інформації. До того ж, оголошення воєнного стану супроводжується негайним скликанням усіх народних депутатів до Верховної Ради для здійснення ними своїх повноважень. [4, с. 12-13].

Таким чином, воєнний стан – це особливий правовий режим, і специфіка правового регулювання кримінального провадження в таких умовах характеризується тим, що разом із нормами які регулюють правовідносини під час кримінального процесу, до кримінального процесуального права включаються також і надзвичайні закони, які встановлюють не тільки специфічні засоби та механізми правового регулювання, але й мають свої особливості щодо дії у просторі, часі та за колом осіб [5].

Досліджуючи правові засади протидії правоохоронними органами України злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, необхідно відзначити, що на сьогодні серед учених не існує єдиного підходу до поняття «правове регулювання», елементів і складових правового регулювання. Відповідно, розглянемо декілька наукових позицій з цього приводу. Наразі зустрічаються такі словосполучення, як «правові засади», «правові основи», «правове регулювання», «нормативно-правове регулювання», «нормативно-правове забезпечення», «правові норми» тощо [6].

Використовуючи феноменологічний підхід, слід уточнити розуміння поняття “регулювання”, оскільки саме наукові дефініції зумовлюють світоглядний аспект юридичної науки, дають можливість глибше зрозуміти різноманітні сторони об'єктів, процесів та явищ правової дійсності, вони повинні бути чіткими, конструктивними та не обов'язково містити всі ознаки, які властиві поняттям. Враховуючи зазначене, спробуємо охарактеризувати основні доктринальні дефініції, які мають той чи інший стосунок до розкриття поняття “регулювання”. Насамперед слід визначитися з такими поняттями, як правове регулювання, саморегулювання, нормативне регулювання, індивідуальне регулювання. Ґрунтовний науковий аналіз зазначених категорій дасть можливість розглянути їх на більш новому теоретичному та методологічному рівнях, сприятиме визначенню їх місця у системі інших наукових категорій. У сучас-

ний період ця проблема набуває і практичного значення, оскільки від її усвідомлення залежить і дієвість тих процесів, які відбуваються на суспільному та державному рівнях. [7].

Поняття “регулювання” (від лат. *regulo* – правило) означає упорядкування, налагодження, приведення чогось у відповідність з чимось. На нашу думку, регулювати – це визначати поведінку людей та їхніх колективів, спрямовувати його функціонування та розвиток, надавати йому певних меж, цілеспрямовано його впорядковувати. Зазначену думку поділяють і автори підручника за редакцією професора В. Копейчикова, підкреслюючи, що: “термін “регулювати” означає встановлювати межі, масштаб поведінки людей, вносити у суспільні відносини стабільність, систему, порядок і тим самим спрямовувати їх у певному напрямі” [8, с. 217; 7].

Термін «правова основа» свій зміст набуває не від поняття «нормативно-правовий акт», а від «норма права», яка в таких актах закріплюється. Саме норма права, як санкціоноване державою, формалізоване, загальнообов’язкове правило поведінки, є основою нормативних актів різного рівня. Важливим є також те, що вказане правило поведінки не є наслідком суспільного договору або нормою соціальною, воно є визнаним державою і охороняється його примусовою силою. Зазначимо, що право не зводиться до норм. Окрім норм, воно містить природне право і суб’єктивні права. Призначення норм полягає у тому, щоб соціальноправові претензії в сфері безпеки трансформувати у суб’єктивні права – юридичну форму можливих духовних і матеріальних благ. Тобто, право охоплює сферу не лише належного (нормативні та індивідуальні приписи і рішення), а й суцього (реальне використання юридичних можливостей, реальне використання обов’язків). [2, с. 5].

В.М. Вербицький наголошує, що поняття “нормативно-правове регулювання” можна визначити, як систему законів та підзаконних нормативно-правових актів, стратегій, програм, методів, інструментів, правових спосо-

бів, засобів та прийомів впливу, законодавчого забезпечення процесів регулювання [9; 10].

Юридичний словник відзначає, що правове регулювання – регулювання суспільних відносин, що здійснюється за допомогою права та всієї сукупності правових засобів [8, с. 589; 7].

О. О. Юхно зазначає, що правове регулювання будь-яких відносин, зокрема і тих, що складаються у сфері запобігання й боротьби зі злочинністю, є найбільш ефективним способом організації та управління ними. Воно здійснюється за допомогою законодавчих та інших правових актів держави, в яких містяться вимоги до поведінки учасників таких відносин. Залежно від правосуб’єктності державних органів, що приймають нормативно-правові акти, вони мають різну юридичну силу і межі їх дії [6; 11].

На думку П.М. Рабіновича, цінність правового регулювання – це його реальна позитивна (корисна) значущість для існування і розвитку особи, соціальних спільнот, груп, об’єднань, для всього суспільства загалом [12, с. 158; 13].

Також, варто звернути увагу на позицію С.Г. Серьогіної, яка вважає, що правова основа втілює сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають у процесі організації й функціонування органів публічної влади, закріплюють елементи їх організації і діяльності» [14, с. 55]. Представляється, що формулювання авторкою поняття правового регулювання, здійснено за допомогою його ототожнення із терміном «правова основа», який розуміється С.Г. Серьогіною, в якості сукупності правових норм, спрямованих на регулювання суспільних відносин [15].

На думку І. П. Петрової та Д. Г. Мулявки, правове регулювання слід розуміти як різнобічний вплив на суспільні відносини всіх правових явищ, у тому числі правових ідей, принципів правового життя суспільства, які не втілені в юридичні форми (закони, нормативно-правові акти тощо) [16, с. 10; 17].

На думку А. Т. Комзюка, правове регулювання – це специфічний вплив, який здійс-

нюється правом як особливим інституційним регулятором. При цьому правове регулювання має цілеспрямований, організаційний, результативний характер і здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституту утворення – регулятора[18]. С. А. Савенко наголошує, що у теорії права правове регулювання розуміється як вплив на суспільні відносини, який може мати функціональний, управлінський характер тощо. Такий підхід цілком характерний і для правового регулювання негласних слідчих (розшукових) дій, що підтверджується позицією значної кількості науковців[6; 19].

Зокрема, Є. Гетьман розкриває зміст правових засад, як сукупність норм права або сукупність певного переліку нормативно-правових актів, а саме: «правові засади являють собою сукупність прийнятих владою законів, кодексів, підзаконних актів, що мають закріплювати демократичні основи, які визнані багатьма державами світу і є основою певного виду діяльності» [20, с. 283]. Цілком очевидно, що в даному випадку вчений здійснює ототожнення термінів «правове регулювання» та «правові засади», розкриваючи останні в якості системи нормативно-правових актів, спрямованих на здійснення регулюючого впливу на суспільні відносини [15].

О. Ф. Скакун доводить, що це не тільки здійснюване державою за допомогою права й сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, але і їх юридичне закріплення, охорона і розвиток [21, с. 488; 17].

Як зазначає В. В. Коваленко, сучасний стан правової основи діяльності ОВС та інших правоохоронних органів характеризується визначеною недосконалістю законодавства, відсутністю офіційно визнаної концепції розвитку нормативно-правової бази, що стосується організації і функціонування системи запобігання злочинам, роз'єднаністю суб'єктів, невиправданим дублюванням окремих функцій, недостатнім рівнем взаємодії і координації їх діяльності[22; 6].

У інституціональних документах, що стосуються діяльності правоохоронних органів, правовою основою, здебільшого, називається стала сукупність певних нормативних актів: Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України, акти Кабінету Міністрів України та ін. Зрештою, під правовими основами діяльності підрозділів стратегічних розслідувань ДСР Національної поліції України розуміємо сукупність правових норм, що закріплюються у національних та міжнародних нормативно-правових актах і регулюють суспільні відносини, що виникають в процесі її діяльності із надання поліцейських послуг в сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, надання послуг з допомоги особам, які її потребують, а також у сферах публічного адміністрування та взаємодії із іншими органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю. [2, с. 5].

М. Кельман та Р. Кельман акцентують увагу, що поняття правового регулювання є багатостороннім та може бути розглянуте із багатьох сторін, але необхідно погодитись із тим, що все ж таки, це процес регулювання відносин, які існують та виникають у суспільстві, то це регулювання здійснюється саме завдяки праву. І з цього розуміння випливає предмет правового регулювання, під яким розуміється сукупність однорідних суспільних відносин, які регулюються встановленими нормами права. Безпосередньо предмет правового регулювання вказує на групу правових суспільних відносин, які піддаються регулюванню. [7].

Утім можна стверджувати, що правові засади (основи) протидії злочинності – це сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, що визначають державну політику, яка спрямована на чіткий механізм мінімізації та нейтралізації злочинності. [6].

Поняття нормативно-правового регулювання протидії кримінальним правопорушен-

ням проти власності в умовах воєнного стану охоплює систему законодавчих, підзаконних та відомчих актів, які визначають засоби, механізми та процедури виявлення, розслідування, припинення і запобігання злочинам проти власності, з урахуванням особливостей правового режиму воєнного стану.

Нормативно-правове регулювання протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану — це сукупність правових норм, які встановлюють порядок діяльності правоохоронних органів, органів досудового розслідування, прокуратури та суду щодо виявлення, фіксації, розслідування, запобігання і притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні кримінальних правопорушень проти власності в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану, а також механізми міжвідомчої взаємодії та захисту потерпілих.

Ключові характеристики: спеціальний режим правового регулювання — визначається Законом України “Про правовий режим воєнного стану” та відповідними Указами Президента; адаптовані норми КК та КПК України — кримінальні правопорушення, вчинені в умовах війни, мають підвищену суспільну небезпеку; посилені повноваження силових структур — включають застосування особливих процедур ОРД, слідчих (розшукових) дій; особливі кваліфікуючі ознаки злочинів — вчинення у зоні бойових дій, із використанням зброї, мародерство, заволодіння гуманітарною допомогою тощо; підвищена роль міжвідомчої взаємодії — ЗСУ, СБУ, МВС, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

У підходах щодо видів правового регулювання існують різні погляди вчених. Так, С.В. Бобровник, поділяючи правове регулювання на види, виокремлює такі критерії класифікації, як використання правового інструментарію та обсяг суспільних відносин, на які поширюється правове регулювання [23, с. 104]. На думку вченої, нормативне правове регулювання повинно забезпечувати єдиний порядок та стабільність щодо регу-

лювання суспільних відносин за допомогою прийняття нормативно-правових актів, розрахованих на багаторазове застосування. Індивідуальне правове регулювання, обґрунтовує науковець, базується на нормативному і має враховувати конкретну життєву ситуацію чи конкретну особу шляхом прийняття актів застосування права [23, с. 107; 24].

Отже, предмет правового регулювання, таким чином, — це не самі по собі об’єкти правової регуляції (фактичні суспільні відносини), а певний правопорядок, установлений у сфері об’єкта правової регуляції, зазначає О. Куракін [25, с. 20]. Інша позиція щодо розуміння предмета правового регулювання, — під предметом розуміють те, що регулює право, тобто певні види суспільних відносин, які є складною, багатоаспектною категорією. Автор цієї позиції особливу увагу надає структурі предмета правового регулювання, до структури предмета правового регулювання входять такі елементи: а) суб’єкти — індивідуальні та колективні; б) їх поведінка, вчинки, дії; в) об’єкти (предмети, явища) навколишнього світу, з приводу яких люди вступають у взаємини один з одним і до яких виявляють свій інтерес; г) соціальні факти (події, обставини), що виступають безпосередніми причинами виникнення або припинення відповідних відносин [26, с. 266; 7]. “Коло суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню, не є постійним; воно може змінюватися залежно від потреб суспільства” [27, с. 98], наголошують автори підручника “Загальна теорія права” [7].

О. М. Бандурка, стверджує, що сучасний стан оперативно-розшукової діяльності характеризується певною недосконалістю актів усіх рівнів, відсутністю офіційно визнаної концепції розвитку нормативно-правової бази, що стосується організації і функціонування системи боротьби зі злочинністю, роз’єднаністю суб’єктів, невиправданим дублюванням окремих функцій, недостатнім рівнем взаємодії і координації їх діяльності [28; 29].

Проведеним опитуванням було встановлено основні проблеми нормативно-правового регулювання протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану, що полягають у наступному:

- недостатня адаптація законодавства до умов воєнного стану (66 %);

- неврегульованість обігу трофейної та нелегальної зброї (56 %). У кримінальному процесі часто ускладнюється кваліфікація діянь, вчинених із застосуванням зброї, яка раніше була видана на законних підставах;

- недосконалість нормативної бази ОРД і НСРД (54 %). Закон «Про оперативно-розшукову діяльність» застарілий (від 1992 року) і не враховує сучасних умов кіберпростору, бойових дій, переміщення злочинців. Відсутні уніфіковані алгоритми взаємодії оперативних, слідчих і військових структур щодо виявлення та фіксації злочинів проти власності у фронтових або деокупованих територіях.

- недостатнє нормативне забезпечення використання спеціальних заходів безпеки (49 %);

- слабка міжвідомча координація (47 %). Ускладнена взаємодія між Національною поліцією, військовими адміністраціями, СБУ, теробороною, прокуратурою, що негативно впливає на ефективність розслідувань. Відсутність єдиних стандартів реагування на злочини проти власності в умовах бойових дій, евакуації, окупації, що призводить до дублювання повноважень або їх ігнорування;

- обмеження прав і свобод громадян (45 %). В умовах воєнного стану діють обмеження конституційних прав (на житло, власність, свободу пересування), що викликає правову колізію із загальними засадами кримінального процесу та потребує окремих процесуальних гарантій;

- пробіли в правозастосуванні (35 %). Часто фіксується низька ефективність розслідування розбійних нападів, крадіжок, грабжів у зонах бойових дій або на деокупованих територіях через недоступність доказової

бази, відсутність свідків, евакуацію потерпілих.

Висновок. Підсумовуючи, слід наголосити, що з огляду на події, які відбуваються сьогодні в нашій державі однією із серйозних проблем постало зростання рівня злочинності в умовах воєнного стану, що негативно впливає на економічну та соціальну стабільність держави, загрожує національній безпеці та порушує права та свободи людини і громадянина. В умовах збройної агресії російської федерації проти України значних змін зазнали кримінальні процесуальні, криміналістичні, оперативно-розшукові аспекти організації розслідування кримінальних правопорушень [30, с. 94] проти власності.

У кінцевому підсумку, правове забезпечення у сфері протидії злочинам проти власності повинне враховувати реалії воєнного часу, проте не виходити за межі верховенства права, збереження основоположних прав і свобод людини та ефективної організації кримінального процесу. Такі підходи сприятимуть не лише зниженню рівня майнової злочинності під час війни, а й забезпеченню справедливості, відновленню прав власників та ефективному правосуддю в поствоєнний період.

Зміни безпекової ситуації, спричинені повномасштабною агресією РФ, зумовили перегляд пріоритетів у протидії злочинності, включаючи: поява нових викликів, пов'язаних із незаконним обігом зброї, наслідком чого стало зростання розбійних нападів із її використанням; тимчасова втрата контролю над окремими територіями, що ускладнює доступ до речових доказів та свідків; відсутність єдиної системи обліку втрат майна громадян, зокрема в зоні бойових дій. Крім того, змінилися підходи до розслідування злочинів: активніше застосовуються негласні слідчі (розшукові) дії, створюються спільні міжвідомчі групи, посилюється взаємодія між слідчими, оперативними підрозділами та органами військового управління.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню нормативно-правового регулювання протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану як одного з ключових напрямів забезпечення правопорядку та національної безпеки держави. У роботі проаналізовано вплив запровадження воєнного стану на правові механізми охорони відносин власності, а також на особливості кримінально-правового реагування на злочинні посягання на майно фізичних і юридичних осіб, територіальних громад та держави. У статті здійснено комплексний аналіз нормативно-правового регулювання протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану, з урахуванням трансформації криміногенної ситуації та особливостей функціонування правоохоронної і судової системи в період збройної агресії. Дослідження спрямоване на з'ясування змісту та ефективності кримінально-правових, кримінально-процесуальних і спеціальних нормативних актів, що визначають правові засади охорони відносин власності та реагування держави на злочинні посягання в умовах особливого правового режиму.

Обґрунтовано, що ефективність протидії кримінальним правопорушенням проти власності значною мірою залежить від узгодженості норм матеріального і процесуального права, чіткості правового регулювання повноважень правоохоронних органів, а також своєчасного реагування законодавця на нові форми злочинних посягань, характерні для воєнного періоду. Зроблено висновок про необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення протидії злочинам проти власності з метою підвищення рівня захисту майнових прав громадян, суб'єктів господарювання та держави в умовах воєнного стану.

Ключові слова: організаційні засади, правові засади, правоохоронні органи, кримінальні правопорушення, власність, майно, виявлення, розслідування, протидія, воєнний стан.

Hurin V.V. Regulatory and legal regulation of combating criminal offenses against property under martial law

Summary

The article is devoted to the study of the regulatory and legal regulation of combating criminal offenses against property in martial law as one of the key areas of ensuring law and order and national security of the state. The work analyzes the impact of the introduction of martial law on the legal mechanisms for protecting property relations, as well as on the features of the criminal legal response to criminal encroachments on the property of individuals and legal entities, territorial communities and the state. The article carries out a comprehensive analysis of the regulatory and legal regulation of combating criminal offenses against property in martial law, taking into account the transformation of the criminogenic situation and the features of the functioning of the law enforcement and judicial system during the period of armed aggression. The study is aimed at clarifying the content and effectiveness of criminal law, criminal procedural and special regulatory acts that determine the legal principles for protecting property relations and the state's response to criminal encroachments in a special legal regime.

It is substantiated that the effectiveness of combating criminal offenses against property largely depends on the consistency of substantive and procedural law, the clarity of legal regulation of the powers of law enforcement agencies, as well as the timely response of the legislator to new forms of criminal encroachments characteristic of the war period. The conclusion is made about the need for further improvement of the regulatory and legal support for combating crimes against property in order to increase the level of protection of the property rights of citizens, business entities and the state in conditions of martial law.

Key words: organizational principles, legal principles, law enforcement agencies, criminal offenses, property, property, detection, investigation, counteraction, martial law.

Список використаних джерел:

1. Людвік В. Д., Хашев В. Г. Окремі аспекти кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень проти власності в умовах воєнного стану в Україні. The 10th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects" (May 4-6, 2022) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. С. 571-576.
2. Нормативно-правове забезпечення діяльності підрозділів стратегічних розслідувань: метод. рекомендації / Уклад. : Санакоєв Д. Б., Неклеса О. В., Єфімов В. В., Юр'єв Д. С. Дніпро : ДДУВС, 2021. 84 с.
3. Письменський Є. О. Реалізація кримінально-правової політики України в умовах воєнного стану: дослідження негативних тенденцій. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право. Івано-Франківськ: Редакційновидавничий відділ Університету Короля Данила, 2024. Вип. 17 (29). С. 300-310. DOI: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2024.17.29.300-310>.
4. Кришевич О.В. Кримінальні правопорушення проти власності: новели законодавства. Кримінальна політика Європейського Союзу та України: проблеми інтеграції / Збірник тез науково-практичної інтернет-конференції (28 листопада 2022 року, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, юридичний факультет). Харків, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. С.11-15
5. Клименко А. Кримінальне право в умовах воєнного стану. Організаційно-управлінське та економіко-правове забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): Матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Черкаси, 16 берез. 2023 р. – Черкаси: видавець Вовчок О. Ю., 2023. С. 144-146.
6. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
7. Кельман М., Кельман Р. Доктринальні підходи до розкриття поняття «Правове регулювання». Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2023, Т. 10, № 3(39), с. 13-20. <https://doi.org/10.23939/law2023.39.013>.
8. Юридичний словник / за ред. Б. М. Бабія, В. М. Корецького, В. В. Цветкова. К. : Головна редакція Української рад. енцикл. АН України РСР, 1974. С. 589.
9. Вербицький В. М. Напрями вдосконалення взаємодії державних інституцій. Щодо протидії нелегальній (незаконній) міграції в Україні. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/15-2020/22.pdf>.
10. Орленко В. Нормативно-правове регулювання протидії нелегальної міграції в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки*, (1 (64), 2023. 13-18. <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.1.2>
11. Юхно О. О. Правове регулювання діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 1. С. 21–25.
12. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. 5-е вид., зі змінами. Київ : Атіка, 2001. 176 с.
13. Доценко О. С. Окремі питання нормативно-правового забезпечення протидії організований злочинності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 1. С. 33-37.
14. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підруч. для студентів ВНЗ / за ред. С.Г. Серьогіної. Харків: Право, 2005. 256 с.
15. Лудченко М. Л. Теоретичні підходи до визначення поняття «правове регулювання» в контексті діяльності територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* № 4. 2024. С. 62-66.

16. Петрова І. П. Нормативно-правове регулювання організації і діяльності міліції України : монографія / Петрова І. П., Мулявка Д. Г. – Ірпінь : Нац. акад. ДПС України, 2005. – 176 с.
17. Шоптенко С. С. Особливості адміністративно-правового статусу судової міліції в Україні в умовах проведення адміністративної реформи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція.* – 2015. – Вип. 14(1). – С. 61-64.
18. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу у правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. С. 47.
19. Савенко С. А. Оперативно-розшукове забезпечення судового провадження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2014. 219 с.
20. Гетьман Є. Кодифікація як особливий різновид нормотворчості. *Вісник Академії правових наук України.* 2008. № 3. С. 283-288.
21. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. Х. : Консум, 2001. 656 с.
22. Коваленко В. В. Організація запобігання економічній злочинності в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків: НУВС, 2004. С. 15.
23. Бобровник С.В. Правове регулювання суспільних відносин та реалізація права. *Правова держава.* 1996. Вип. 7. С. 103–108.
24. Пашенко М. Нормативне та індивідуальне правове регулювання природних прав людини. *Підприємництво, господарство і право.* № . 2019 С. 175-180.
25. Віхров О. П., Віхрова І. О. Теорія держави і права: курс лекцій: навч. посіб. / О. П. Віхров, І. О. Віхрова. Чернігів: Десна Поліграф, 2015. 389 с.
26. Чемодурова А. Правове регулювання та його ефективність у сучасному світі. *Підприємництво. Господарство і право.* 2020. № 4. С. 262–267.
27. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
28. Бандурка О. М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності: монографія. Харків: Золота миля, 2012. 620 с.
29. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.
30. Лелюк Т.І. Окремі аспекти організації оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану. Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану [Текст] : матеріали міжвідом. наук.– практ. конф. (Київ, 30 берез. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 94-97.